

Strafferettspleien i Nordamerikas Forente Stater.

Av skifteforvalter ARNE OMSTED.

Neppes i noget annet samfund er interessen for strafferettslige spørsmål så stor og så almindelig utbredt som i Nordamerikas forente Stater. Herom vidner bl. a. de talrike, medlemssterke og virkelystne foreninger av forskjellig navn, som ikke alene tar sig av løslatte og dem som er under probation, men også befatter sig med andre penitentiære opgaver. Fra Amerika utgikk også omkring forrige århundredskifte de ideer som ledet til fengselsreformen i Europa. I det hele tatt er det noget man ikke kan undlate å bli opmerksom på at like til våre dager en rekke reformideer og »systemer« på strafferettspleiens område som har lagt beslag på kriminalistenes interesse, enten først er fremstått i Amerika eller ihvertfald dér er klarest og mest bestemt utførmet — jeg nevner reformatory-systemet, de ubestemte straffedommer og parole-systemet, probation-systemet, »the honor-system« i fangebehandlingen, kravet om en fordeling av fangene til forskjellige anstalter, basert på undersøkelser vedkommende deres åndsutvikling og moralske habitus o. s. v.

Det skulde derfor synes berettiget å vente at antallet av forbrytelser i De forente Stater skulde avta. Det er imidlertid så langt fra at der kan påvises nogen bedring av forbryterondet, idet der tvertom like til den seneste tid har fundet sted en stadig stigning i fengslenes fangetal og i antallet av forbrytelser i forhold til folketallet.

Den tilfeldige foranledning til at jeg her i vårt nordiske tidsskrift berører dette beklagelige forhold — hvorav vel også vi kan utdra nogen nyttig lærdom — er en artikkel under overskrift »Prisons — some facts. Progress or decline« som er inntatt i The Prison Association of New Yorks årsberetning for 1936. Den alltid årvåkne forening kommer på grunnlag av forskjellige fakta som refereres — og som i det følgende kortelig skal nevnes — til det resultat at der ihvertfald ikke er nogen fremgang å spore.

Ifølge opgaver i den nevnte årsberetning utgjorde belegget i alle fengsler i statene den 1 juni 1860 omkring 25 000. 1 juni 1870 var det steget til 32 208. Springer man så til 1 januar 1904, var fangetallet 57 070, i 1928 109 346 og i 1935 (det siste år for hvilket der foreligger opplysning) 138 316. Tilsvarende forhold kan påvises når vi tar for oss staten New York, i hvis fengsler (ikke medregnet byen New Yorks) den 30 juni 1920 satt 3 800 fanger; samme datum i 1925 var tallet 5 044, i 1930 6 566, i 1935 8 126 og i 1936 8 528. I byen New York, som har sitt eget fengselsvesen, var det daglige middeltall av fanger i 1910 3 872. I 1920 sank det til 2 997 — uten tvil på grund av særlige forhold umiddelbart etter verdenskrigen —, i 1925 steg det atter til 4 500, i 1930 til 5 973 og var i 1936 5 916. Mens folketallet i hele staten New York (byen N. Y. medregnet) fra 1920 til 1930 steg med ca. 21 pct., steg fangetallet med ca. 108 pct.

Et likefrem forferdende bilde av kriminaliteten i U. S. A. får man av de undersøkelser som er foretatt av Federal Bureau of Investigation, ifølge hvilke der i statene begås et mord eller drap hvert 40de minutt, et roveri hvert 10de min., et innbrudd hver 2net min. og et tyveri hvert 44de sekund. Mens der i 1935 blev begått 23 mord i London, var tallet i New York 375, i Chicago 500, i St. Paul 15, i Birmingham (Alabama) 147 og i Memphis (Tennessee) 163.

For flere år siden nedsatte regjeringen en »National Commission on Law Observance and Enforcement«, som almin-

delig benevnes »Wickersham-kommisjonen« etter formannen, den bekjente kriminalist *George W. Wickersham*, der forøvrig døde 25 januar 1936. Denne kommisjon har avgitt en rekke innberetninger. Den 12te i Rekken av disse er »Report on the Cost of Crime«, en bok på 657 sider, utkommet i 1931 og inneholdende meddelelser om de inngående undersøkelser kommisjonen har latt foreta angående unionens, statenes og county-, by- og landkommunenes utgifter ved strafferettspleien og angående den skade og det tap som forbrytelsene volder samfundet og den enkelte. På grundlag av disse undersøkelser har kommisjonen opstillet følgende beregning:

De federale (Unionens) utgifter til strafferettspleien utgjør årlig nær.....	§	53 000 000,00
11 forskjellige staters utgifter til kriminalpoliti (de øvrige 37 stater har intet særlig kriminalpoliti, idet dettes funksjoner utføres av sheriffene på landet, ordenspolitiet i byene).....	»	2 660 000,00
Statenes fengselsvesen.....	»	51 720 000,00
Strafferetspleie og fengselsvesen i byene...	»	247 700 000,00
Det offentliges årlige utgifter til strafferettspleien.....	§	355 080 000,00

Ved siden av de her opførte beløp som kampen mot forbrytelsen årlig koster det offentlige, må også tas i betraktning de utgifter private har ved arbeidet for å beskytte sig mot forbrytelser og for å gjenreise forbrytere. Som eksempler nevner kommisjonen at Pennsylvanias industri-drivende underholder et privat politi med en bekostning av ca. \$ 1 260 000,00 årlig, at der i de større byer årlig betales omkring 10 millioner dollars til private vaktelskaper og \$ 3 900 000,00 til selskaper som besorger transport av penger og verdisaker i pansrede biler. Det er umulig å beregne hvor stor del av disse utgifter kan skrives på forbrytelsesens konto. Kommisjonen antar imidlertid at det bidrag private personer og selskaper direkte yder til kampen mot for-

brytelsen kan anslås til et beløp som meget betraktelig overskrider \$ 850 000,00 årlig.

Med hensyn til det tap og den skade som forårsakes ved forbrytelsen bemerker kommisjonen innledningsvis at forbrytelser mot person — som mord, drap, legemsbeskadigelse — forårsaker både det offentlige og private meget betydelige tap og skade; men denne lar sig ikke noiaktig fastsette i dollars og cents.

Hvad angår eiendomsforbrytelsene lar de derved voldte tap sig heller ikke engang tilnærmelsesvis anslå i penger. De tap av denne art som dekkes av forsikring utgjør årlig mere end 47 millioner dollars. Hertil kommer imidlertid skade mot hvilken der ikke er tegnet forsikring (og den må utvilsomt være langt større) eller hvis størrelse overskrider forsikringssummen og endelig skade forvoldt ved forbrytelse som ikke er konstatert — såsom påsatt ildebrann som ikke er opklart. Det tap som direkte er voldt private ved eiendomsforbrytelser kan således med stor sikkerhet anslås til en verdi som er overordentlig meget større end det ovenfor anførte beløp.

Ved siden av de direkte eiendomsinngrep er der forbrytelser som volder privatpersoner og selskaper meget betydelig formuestap, men som karakteriseres derved at offeret selv utleverer sine penger eller andre eiendeler. Disse forbrytelser kan vesentlig henføres under to hovedgrupper som begge har så stor økonomisk betydning fordi de ofte drives profesjonelt av organiserte bander. Den første av disse grupper omfatter en rekke forskjellige bedrageriforbrytelser, som assurancesvik, svikagtig konkurs, aksjesvind, kredithedrageri, pengefalsk o. lign. En stor del av disse bedrageriforbrytelser formidles gjennom korrespondance i posten. Postdepartementet har meddelt opgave for årene 1924—1930, omfattende alene tilfelle hvor tiltale er reist for forbrytelser av denne art, forøvet gjennom korrespondance i posten. Det tap som vedkommende offere har lidt i disse tilfelle er beregnet til over 68 millioner dollars årlig.

Den annen gruppe omfatter forbrytelser som i de senere år har spillet en overordentlig stor rolle, navnlig i Amerika, forbrytelser som pengeutpresning (blackmail), kidnapping og en forbrytelse som særlig har fått en stor utbredelse etter verdenskrigen og som populært kaldes »racketeering«. Denne består i at en gruppe eller klasse av næringsdrivende ved trusler om straffbare handlinger blir tvunget til å betale tribut til den forbryterske organisasjon.

Om de to her omhandlede grupper av forbrytelser uttaler kommisjonen at man uten fare for å overdrive kan si at de tap og den skade de volder er enorm og sandsynligvis overskrider de tap som voldes av nogen annen art av forbrytelser.

De premier som i U. S. A. årlig betales for forsikring mot innbrudd, roveri, tyveri, underslag o. lign. (brannforsikring ikke medregnet) beløper sig til ca. 106 millioner dollars. Denne sum betegner ganske vist ikke et direkte tap for de forsikrede, forårsaket ved forbrytelse, men den representerer en utgift for dem, forårsaket ved den trussel forbrytelsen utgjør.

Endelig behandler kommisjonen det økonomiske tap samfundet indirekte lider derved at en hel mengde mennesker på grund av forbrytelsen holdes borte fra det produktive arbeide. Først og fremst forbryterne, både når de er på fri fot og i fengsel, og dernest alle de som er beskjeftiget i strafferettspleien og vernearbeidet. Bare forsåvidt angår de to grupper: Fanger i fengslene og offentlige tjenestemenn ved kriminalpolitiet, straffedomstolene og fengslene anslår kommisjonen dette tap til 300 millioner dollars årlig.

Det er angitt at forbryterondet årlig koster De Forente Stater 15 milliarder dollars. Det er noe enhver kan forstå, at dette tall alene må betraktes som et anslagsbeløp. Å beregne tapet og skaden nærmere end Wickersham-kommisjonen har gjort, lar sig vanskelig gjøre. De tall som ovenfor er gjengitt efter kommisjonens beregninger, viser imidlertid tilstrekkelig tydelig at det økonomiske tap og

den økonomiske skade forbrytelsen direkte og indirekte påfører samfundet er enorm og at en rasjonel og effektiv bekjempelse av forbryterønden også i økonomisk henseende er en av de allerviktigste samfunnsoppgaver.

Under mitt besøk i Amerika i 1921 blev det av dommere og fengselsmenn fremhevet at den høie kriminalitet for en stor del skyldtes innvandringen som tilførte befolkningen en mengde litet ønskelig menneskemateriell. Dette var uten tvil riktig. Men det forklarer ikke den sterke stigning i kriminaliteten like til den seneste tid — så meget mindre som de strenge innvandringsregler som trådte i kraft i 1924 må antas å ha stanset tilførselen av de sletteste elementer.

For den som har noget kjendskap til amerikanske fengselsforhold er det imidlertid ikke vanskelig å påvise årsakene til at systemet svikter. Ideer og prinsipper er litet verd når deres gjennomførelse er dårlig. Det er neppe for dristig å si at en stor del av de amerikanske fengsler er rene forbryterskoler. Den foran citerede artikkel i N. Y. Prison Associations siste årsberetning slutter med følgende ord (som jeg hitsetter i originalsproget, fordi en ordrett oversettelse vilde gjengi meningen dårlig): »Until the lightning of the realization that nothing surpasses in power an alert, intelligent and organized public opinion strikes the existent calm of public interest, we can expect the prison system to remain, basically, a school of crime«. *Melvin Purvis*, den bekjente chef for Chicagoavdelingen av det amerikanske statspoliti skriver også i sin bok »American Agent« (oversatt til norsk av statspolitifullmektig *Jonas Lie* under titel »Hårdt mot hårdt«): »Den amerikanske fengselsordning av idag bidrar sterkt til å øke tilgangen til forbryterhæren«.

I min reiseberetning »Træk av strafferetspleien i De forenede Stater i Nordamerika« (1922) har jeg påvist de vesentligste mangler ved det amerikanske fengselsvesen. Jeg skal her kortelig gjengi nogen av dem.

For å begynde med fengselsbygningene er å merke at

reaksjonen mot philadelphia-systemets ensidighet ledet til at man i Amerika helt forlot enerumssystemet og gikk over til å innrette fengslene med såkalte »inside-cells»: som ikke ligger mot yttervegg og ikke har vindu, men får sitt sparsomme lys fra korridorens sterkt gitrede vinduer. Korridoren ligger ikke som i et cellefengsel midt etter bygningen, med celler på begge sider, men der er en korridor langs hver av bygningsfloiens langvegger. Mellom disse korridorer ligger cellene i to rader, rygg mot rygg, i fra 5 til 8 etager, med dør og forvegg av svært gitterverk og galerier foran. Disse celler, der altså svarer til hvad vi kalder soveboxer, er så små — fra $3\frac{1}{2}$ til 5 fot (engelsk) brede, 6—7 fot dype og bare vel mannshøie — at de ikke er skikket til opphold uten om natten (ikke desto mindre brukes disse boxer i lokalfengslene (jails) som dageceller). Selvfølgelig kan der ikke drives nogetslags arbejde derinde, og det selvom der i hver box bare er én fange, hvilket ingenlunde alltid er tilfelle, idet der meget ofte er 2, undertiden 3, ja like op til 5 fanger i hver. Arbejdet foregår i fellesskap i store verksteder eller fabrikklokaler og fangene spiser i regelen alle på en gang i veldige felles spiselokaler. Det er gjerne i disse at de hyppige fellesdemonstrasjoner og mytterier begynner. De fanger som ikke har noget arbejde — og det er særdeles mange, i jails alle, i flere centralfengsler meget over halvparten — slenger orkesløse omkring i korridorer eller luftgårder under det mest ukontrollerte fellesskap.

Som meddelt i min ovenfor nevnte reiseberetning har de menn som går i spissen for reformbevegelsene i Amerika — og da først og fremst New York Prison Association — forlenget feldet dommen over hvad der betegnes som »det inhumane og groteske system« med å sette fanger i stålbur som dyrene i et menageri. Og flere av de nyeste fengsler er også innrettet med »outside«-celler: virkelige enkeltmannsrum, med dør til korridoren og med vinduer i yttervegg. Disse celler brukes dog i det vesentlige bare til opphold

for fangene om natten og i hviletidene, mens disse arbeider i fellesskap og inntar sine måltider samlet i store felles spiselokaler. Nogen virkelig enerumsbehandling o: hvor fangen tilbringer hele døgnet i celle, også under arbeide og måltider, er, såvidt jeg har kunnet bringe i erfaring, ikke gjennomført og heller ikke planlagt.

De erfaringer undertegnede har gjort gjennom en menneskealders arbeide som leder såvel av cellefengsel som av fellesanstalter og ved studium av fangebehandlingen og disiplinærforholdene i et overordentlig stort antal fengsler såvel i Amerika som i flere land i Europa, har gitt mig den faste overbevisning at cellen er helt uundværlig i en rasjonal fangebehandling. Her er ikke anledning til nærmere å begrunde denne mening. Dem som interesserer sig for spørsmålet kan jeg henvise til den norske Fengselsreformkomitées innstilling av 1930 s. 32 flg. Komiteen hevder enstemmig den samme opfatning.

I de amerikanske fengsler, hvor dagcellen helt er bannlyst, er der ikke anledning til å gjennomføre en virkelig individuell, progressiv fangebehandling og en effektiv gruppering av fangene, ikke etter ytre kjennetegn alene, som alder, tidligere domfældelse o. lign., men basert på et tilstrekkelig langvarig studium av den enkelte. En fordeling av fangene etter sådanne ytre kjennetegn eller etter resultatet av intelligensprøver o. lign. til de forskjellige fengsler — hvilket man delvis har søkt å gjennomføre i enkelte av statene — kan aldrig få den samme verdi. Der vil nemlig alltid, selv i de fengsler, hvor de presumtivt minst forvorpne anbringes, komme et tilstrekkelig stort antal læremestere i last og forbrytelse til at de under det ukontrollerte fellesskap kan få gjennemsyret det hele belegg.

Hertil kommer at de amerikanske statsfengsler og fengslene i de større byer er så store at enhver anledning til nogen effektiv individuell fangebehandling også av den grund er utelukket. Dette gjelder også de fleste reformatories: Elmira har således plass for 1500, Concord (Massachussets)

for 1000, Pontiac (Illinois) for 1500, Mansfield (Ohio) for 1200. For tiden er dessuten de fleste amerikanske fengsler overbefolket. Som eksempler kan etter den oftere citerte årsberetning nevnes at statsfengslene i 8 stater hvor undersøkelser er foretatt, tilsammen huser et belegg på 25 200 fanger, mens de er innrettet for 15 800, at statsfengslet i Missouri, bestemt for 3000 fanger, ifølge den seneste tilgjengelige statistikk huser 4 600 og fengslet i West Virginia med en kapasitet av 832 hadde et gjennomsnittsblegg av over 2 200.

Der er visse særegne amerikanske forhold som gjør det forståelig ikke alene hvorfor fengselsforholdene er så litet tilfredsstillende og navnlig så høist uensartede som de er, men også hvorfor det er så vanskelig å få gjennomført en radikal reform av Amerikas fengselsvesen.

Jeg sikter for det første til det forhold at fengselsvesenet ikke er underlagt nogen felles overordnet ledelse. Unionen har ganske visst fengsler, som står under ledelse av en Superintendent of Federal Prisons. I disse fengsler innsettes ikke de som er straffedømt for almindelige forbrytelser, men alene personer som ved de federale domstoler er idømt straff etter de federale lover (for slike ting som spionage, landsforrederi, overtredelse av told-, post-, brennevinslovgivningen o. lign.) Men disse federale anstalter utgjør bare et fåtall av Amerikas fengsler. Det som svarer til våre centralfengsler er i Amerika statsanstaltene, som drives for de forskjellige staters regning. Hver av de 48 stater har sitt eget fengselsvesen. Men, som nærmere påvist i min nevnte reiseberetning, står ikke engang alle statsanstaltene i hver enkelt stat under en felles ledelse. Og ved siden av statsanstaltene finnes der en hel mengde County jails, Penitentiaries og Workhouses som står under administrasjon av vedkommende lokale myndigheter. Endelig har mange større byer sitt eget selvstendige fengselsvesen. Eksempelvis står bare i staten New York de penitentiære innretninger under ledelse av 5 forskjellige slags myndigheter.

Det vil av det anførte være lett å forstå at fangebehandlingen og hele regimet i de amerikanske fengsler må bli i høi grad uensartet, og likeledes at det under de rådende legislative og administrative forhold vil være noget nær umulig å gjennomføre en effektiv reform hvorved det hele fengselsvesen kan bringes inn under et ensartet system.

Der er imidlertid et annet særlig amerikansk forhold som i høi grad bidrar til å korrumpere fengselsvesenet. Jeg sikter til at de overordnede stillinger innen fengselsvesenet i de aller fleste stater besettes ikke efter kvalifikasjoner, men efter politiske hensyn. Vedkommende får ikke fast ansettelse, men skifter når der ved guvernørvalg sker politisk systemskifte. Mot dette fordervelige system er der bl. a. av New York Prison Association gjennom en årrekke ført en iherdig kamp (efr. min reiseberetning s. 6) — tilsynelatende håbløs, fordi det synes å stå i uløselig forbindelse med det politiske system i U. S. A. Også i foreningens siste årsberetning felles en knusende dom over det som man kalder »the pork-barrel-system« eller »the spoils system« (på norsk kaldes det »bein«-systemet), som kreves avløst av »Civil Service« : fast ansettelse efter konkurrance, hvor vedkommendes kvalifikasjoner for stillingen er det eneste hensyn. I vedkommende artikkel gjengis et utdrag av et brev fra en direktør for et større fengsel i en av øststatene som efter 10 års dyktig arbeide har måttet vike plassen til fordel for en politisk streber. Tidsskriftet uttaler derefter: »Ti års intelligent, opofrende og loyalt arbeide betyr øiensynlig intel for politikerne som ser innbringende politiske bein i fare for å gå tapt. Dette er ikke noe usedvanlig, men er derimot typisk for en mengde lignende tilfelle som er kommet til denne forenings kundskap.«

Melvin Purvis gjør i sin ovenfor citerte bok opmerksom på det samme. Det heter således side 137: »Det er faldt i min lodd å besøke fengsler over hele Amerika, både by- og landsfengsler, statenes lokale fengsler og De Forente Staters straffeanstalter. Jeg har truffet både fengselsfunk-

sjonærer og fanger. På få unntagelser nær har de første fått sine stillinger av politiske grunner eller de kan takke en offentlig avstemning for den. De fleste av dem har ikke hatt noen utdanning og de hadde heller ingen som helst forhåndsinteresse for oppgaven. Og selv etter at de hadde fått stillingene har det ikke vært gjort forsøk på å gi dem noen utdanning på det viktige område: hvorledes fanger bør behandles. Dette er nemlig en videnskap og en ganske alvorlig videnskap, langt alvorligere enn folk flest er tilbøielig til å tro. Våre tukthus og fengsler gir i virkeligheten kriminaliteten en enorm tilvekst. Det ligger i systemet.»

Arne Omsted.